

ORTAÖĞRETİMDE YAPILAN OKUL SPORLARININ ÖĞRENCİLERİN OKULA BAĞLILIK DÜZEYİNE ETKİSİ*

Mehmet YANIK¹

¹ Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Balıkesir

Geliş Tarihi: 07.04.2017

Kabul Tarihi: 18.12.2017

Öz: Bu çalışmanın amacı; orta öğretim okullarında yürütülen ders dışı spor etkinliklerinin (Okul takımı-egzersiz faaliyeti vb.) öğrencilerin okula bağlanmasındaki etkisinin belirlenmesidir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışma ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören ve tesadüfi örneklem metodu ile seçilen toplam 718 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.91 olan “Okul Bağlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, “iki ortalama arasındaki farkın önemliliği testi” (t testi), ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post Hoc testi değerleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların okula bağlılık puan ortalamaları 3.35 ± 0.50 olarak bulunmuştur. Çalışmada katılımcıların okula bağlılık puanlarında kullanılan değişkenler açısından cinsiyete göre bir fark olmadığı, okul türü bakımından fen lisesinde öğrenim görenlerin ve okullarında yapılan okul sporları etkinliklerine hiç katılmayan grubun okula bağlılık düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ortaöğretim düzeyinde yapılan okul spor etkinliklerinin artırılması ve bu tür faaliyetlere katılımın desteklenmesi öğrencilerin okula aidiyet duygusu artırarak okula bağlılık düzeylerinin artırılmasını destekleyebilir. Okula aidiyet duygusunun yükseltilmesi eğitimde önemli bir sorun olan okula yabancılaşmanın önlenmesinde etkili bir faktördür. Bu etkinliklerin öğrencilerin okullarını daha olumlu algılamaları ve bu sayede eğitimsel hedeflere ulaşmada katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Okula Bağlılık, Okul Terk, Okul Sporları

THE EFFECTS OF ON THE HIGH SCHOOL STUDENTS ENGAGEMENT LEVEL OF SPORT EVENTS

Abstract: The purpose of this study; The determination of the effects of extracurricular sport activities carried out in igh schools (School team-exercise activity) on the school engagement levels of the students This study, in which the relational screening model was used, has been carried out on 718 students who are selected by the random sampling method and who studied at the high school level. In the study, “School Engagement Scale” was used as a data collection tool. In the process of analyzing the data, frequency and percentage distribution, arithmetic average and standard deviation and unpaired t-test were utilized. In the comparison process of more than two groups, one-way analysis of variance (ANOVA) and Post Hoc tests values were used. According to the findings from the research, the student’s school engagement score averages have been determined as 3.35 ± 0.50 . Following two facts have been determined in this study; no differences related to the variables used for the school engagement scores of the participants were observed between the male and female genders and lower school engagement levels were observed in those studying at science high schools and those never participating in school sports activities. Results: Increasing the number of high school sports activities and the encouragement for participation at those activities increases the school related sense of belonging which in turn may support the increase of school engagement levels. Increasing the school related sense of belonging in an effective factor for the prevention of alienation from school, which is a major problem in the educational field. It is considered that such activities provide a more positive perception of the school for students and may therefore contribute during attainment of educational goals.

Key Words: Physical Education and Sports, School Engagement School Sports, School Dropouts

* Bu çalışma 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi’nde (2016) Poster Bildiri olarak sunulmuştur

GİRİŞ

Bireylerin istedik yönde belirlenen hedef davranışları kazanmaları amacıyla yapılan tüm iş ve eylemler dizisi olan eğitim tüm alanlarda yapılabildiği gibi asıl işlevini bu amaçla dizayn edilmiş okullar aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. Toplumlar eğitim sistemlerini oluştururken kendilerine ait temel değerleri kuşaktan kuşağa aktarmanın yanında, bireylerin kendini gerçekleştirme, problem çözme, üretken olabilme ve modern çağın sunduğu tüm gelişmelere uyum sağlayabilen bir nesil yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Toplumlar bu hedeflerini başarabilmek için hem sistemlerini ve de okullarını bunu gerçekleştirebilecek biçimde düzenlemeleri gerekmektedir. Öğrencilerin okullarını sevmeleri, kendilerini okulda mutlu hissetmeli ve süreç içinde kendini güvende hissetmelidir. Öğrencilerin, okul yaşamına ilişkin olumlu düşünceleri onların okula bağlılık düzeyleri, akademik başarıları, devamsızlık gibi pek çok değişken üzerinde olumlu etki göstermesi muhtemeldir. Buna karşın okula olan bağlılığın yitirilmesi beraberinde başta okul terki olmak üzere eğitimde istenmeyen birçok davranışı beraberinde getirmesi olasıdır (Kalaycı ve Özdemir,2013).

Eğitim süreci içerisinde bulunan öğrencilerin sahip olmaları beklenen önemli bir duygu durumu da öğrencilerin okula karşı bağlılık ve aidiyet duygularının olumlu olmasıdır. Akademik başarının ayrılmaz bir parçası olarak düşünülen (Furlong ve Christenson, 2008) okula bağlılığın yüksek düzeyde olması öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki yarattığı ayrıca suça karışma, madde kullanımı, depresyon ve intihar, okul terk gibi konularda da pozitif yönde bir ilişkisi olduğuna yönelik birçok araştırma bulgusu literatürde bulunmaktadır (Somers ve Gizzi,2001; Anderman,2002; Skinner, Furrer, Marchand ve Kindermann, 2008). Yine okula aidiyet duygusunun da öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki yaptığının, belirtildiği çalışmalar bulunmaktadır (Cemalcılar,2010; Adelabu 2007; Booker 2006).

Okula bağlılık; insanoğlu için temel psikolojik bir ihtiyaç olan ait olma duygusu ile beraber (Osterman ,2000), öğrencilerin üyesi oldukları okulda değer görme ve saygı duyulduğuna inanma sonucunda görülmektedir (Savi,2011). Bu kavram bazı araştırmacılar tarafından okuldaki ders dışı aktiviteleri ve bu etkinliklerin yeterlilik inancını yansıtan öğrenci davranışları ile açıklanmaktadır (Juvonen, 2006).

Genellikle psikolojik, bilişsel ve davranışsal olarak üç boyutlu bir yapı olarak değerlendirilen okula bağlılık uygulamacılar tarafından akademik bağlılık boyutunu da içermektedir. Akademik bağlılık öğrencinin okul ortamında ve etkinliklerinde geçirdiği zamanla ifade edilmektedir (Önen,2014). Öğrencinin okula bağlılığın artırılması sağlamak amacıyla eğitimciler öncelikle bağlılık düzeyini belirlemek ve buna etki edebilecek faktörlerden biri olarak kabul edilen okul içi etkinliklerinin bağlılık üzerinde etkisinin belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede araştırmanın genel amacı okulda yürütülen ders dışı spor etkinlikleri ile okul bağlılığı arasındaki ilişki yapısını keşfetmektir. İlgili literatür tarandığında, eğitim örgütlerinde öğrenci bağlılığı üzerinde okullarda yürütülen spor etkinliklerinin etkisini içeren çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma, okul bağlılığı konusunda spor etkinliklerinin önemine daha fazla dikkat çekerek eğitim süreci içerisinde bulunan bireylerde okula bağlılığın yitirilmesi ile oluşabilecek olumsuz davranışların önlenmesi konusuna destek sağlayabilir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli: Araştırmada, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek ve tutum gibi özelliklerinin belirlendiği tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2012). Amacı geçmişte ya da halen var olan durum tespitini amaç edinen (Kuzu, 2013) bu yöntemde önemli olan, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama çalışmasıdır. Bu çalışma grubuna uygulanan ilişkisel tarama modeli, iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tür araştırmalar için uygun görülmektedir (Karasar 2006). Çalışmada veri toplama tekniği olarak da tarama yöntemi içerisinde sıklıkla yararlanılan anket tekniği kullanılmıştır (Nachmias ve Nachmias, 1996).

Araştırma Grubu: Çalışmanın araştırma grubunu 5 farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören tesadüfi örneklem metodu ile seçilen toplam 718 öğrenci oluşturmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait tanımlayıcı istatistikleri

DEĞİŞKENLER		Sayı (N)	Yüzde (f)
Cinsiyet	Kadın	225	31,3
	Erkek	493	68,7
Okul Türü	Mesleki ve Teknik Lise	172	24,0
	İmam Hatip Lisesi	133	18,5
	Anadolu Lisesi (Genel Lise)	194	27,0
	Sosyal Bilimler Lisesi	118	16,4
	Fen Lisesi	101	14,1
	Hiç Katılmayan	192	26,7
Okulda Ders Dışı Sportif Faaliyete Katılma Durumu	1 yıl katılım gösteren	169	23,5
	2 yıl katılım gösteren	215	29,9
	3-4 yıl katılım gösteren	142	19,8
	Toplam	718	100

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplamak amacıyla, öğrencilerin bazı özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini belirleyebilmek için ise Arastaman (2006), tarafından geliştirilmiş olan beşli likert tipinde 27 maddeden oluşan “Okul Bağlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.91’dir.

Veri Toplama Süreci: Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden uygulama izni alınmasını takiben çalışmanın yapılacağı ortaöğretim kurum yöneticilerinin bilgileri ve rehberinde belirlenen gün ve saatte katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmacı uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi vermiştir. Böylelikle öğrencilerden elde edilen verilerin güvenirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını 15-20 dakikada tamamladıkları gözlemlenmiştir. Araştırmacı tarafından toplanan anket formları kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra öğrencilere uygulanan anketlerin geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları, değerlendirilmek üzere kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi: Bu araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri IBM-SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin

analizinde uygun analiz türünün belirlenmesi aşamasında denek sayısı (n=718), verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği, homojen bir yapıya sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Verilerin normal dağılımının tespitine yönelik yapılan analiz sonucuna göre (Test of Normality) verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1.5 ile-1.5 aralığında olduğu tespit edilmiş, (Skewness-.050-Kurtosis 0.441) tüm bu bulgular sonucunda parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir (Tabachnik ve Fidell, 2013; George, 2010).

Verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, “iki ortalama arasındaki farkın önemliliği testi” (t testi), ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda değişken grupları arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını göstermek amacıyla, ortalama puanların çoklu karşılaştırmasını göstermek amacıyla Post Hoc testi değerleri kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak 0.05 düzeyi kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada çalışmaya katılan öğrencilerin (n:718) okula bağlılık düzeylerine ilişkin ortalama ve standart sapma puanları 3.35 ± 0.50 olarak bulunmuştur. Buna göre katılımcıların okula bağlılıkları orta düzeydedir.

Çalışmada katılımcıların okula bağlılık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi analiz sonuçlarında kadın öğrencilerin (3.34 ± 0.35) ve erkek öğrencilerin (3.35 ± 0.22) ortalamaları ile cinsiyet değişkenine göre aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Katılımcıların öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre okula bağlılık düzeylerindeki farklılıkların belirlenmesine yönelik yapılan varyans analiz (Anova) sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’den de izlenebileceği gibi gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0.05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [$F(4.713) = 2.49$, $p < 0.05$]. Belirlenen bu farklılığın kaynağının tespitine yönelik olarak yapılan çoklu karşılaştırma testinin (Post Hoc-Tukey) sonuçlarına göre Fen Lisesinde (3.24 ± 0.05) öğrenim gören katılımcıların okula bağlılık düzeylerinin diğer okul türlerinde öğrenim gören katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Okula Bağlılık Düzeylerinin "Okul Türü" Değişkenine Göre Analizi

<i>f, X ve Ss</i>				ANOVA					
Grup	n	X	Ss		Ss	df	Ms	F	P
Fen Lisesi	101	3.24	0.05	Gruplar arası	2.56	4	0.64	2.49	0.00
Sosyal Bil. Lisesi	118	3.32	0.04	Gruplar içi	183.19	713	0.25		
İmam Hatip Lisesi	133	3.32	0.04	Toplam	185.76	717			
Meslk ve Tek. Lise	172	3.39	0.04						
Anadolu Lisesi	194	3.42	0.03						

Tablo 2: Katılımcıların Okula Bağlılık Düzeylerinin "Ders Dışı Spor Etkinliklerine Katılım Durumu" Değişkenine Göre Analizi

<i>f, X ve Ss</i>				ANOVA					
Grup	n	X	Ss		Ss	df	Ms	F	P
Hiç Katılmayan	192	3.16	0.31	Gruplar arası	9.56	3	3.18	12.93	0.00
1 yıl Katılan	169	3.40	0.38	Gruplar içi	176.19	714	0.24		
2 yıl Katılan	215	3.42	0.47	Toplam	185.76	717			
3-4 yıl Katılan	142	3.43	0.47						

Katılımcıların ders dışı spor etkinliklerine katılım durumu değişkenine göre okula bağlılık düzeylerindeki farklılıkların belirlenmesine yönelik yapılan varyans analiz (Anova) sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'den de izlenebileceği gibi gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0.05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [$F(3,714) = 12.93$, $p < 0.05$]. Belirlenen bu farklılığın kaynağının tespitine yönelik olarak yapılan çoklu karşılaştırma testinin (Post Hoc-Tukey) sonuçlarına göre okulda yapılan ders dışı spor etkinliklerine hiç katılmayan (3.16 ± 0.31) katılımcıların okula bağlılık düzeylerinin okulda yapılan spor etkinliklerine katılan gruplara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüz eğitim sistemi içerisinde büyük bir sorun olarak nitelendirilen öğrenci bağlılığı ve yabancılaşması etkileriyle tüm toplumu ilgilendiren bir araştırma konusudur. Eğitim sistemi dışına itilmiş ya da kendiliğinden bu sistemden uzaklaşmış olan bireyler sosyal ilişkileri, sosyal statüleri, istihdamları gibi birçok bakımdan toplumlar için sorun olma noktasındadır. Eğitimdeki bu sorunun çözümüne katkı sağlayacağı düşünülen okul spor etkinliklerinin ortaöğretim düzeyi öğrencilerinin okula bağlılıkları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada çalışmaya katılan öğrencilerin ($n:718$) okula bağlılık düzeyleri orta-

laması ve standart sapma puanları $3.35 \pm 0,50$ olarak bulunmuştur. Buna göre katılımcıların okula bağlılıkları orta düzey olarak belirlenmiştir. Bu konuda yapılan bazı benzer çalışmalarda da öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri orta düzeyde görüldüğü belirlenmiştir (Goodenow;1992; Arastaman,2009; Kalaycı ve Özdemir,2013).

Okula bağlılığın yitirilmesi neticesinde ortaya çıkabilen ve bulunduğu ortamdan kendini çekme - uzaklaşma, şeklinde görülen yabancılaşma kaliteli bir eğitim ortamında olması gereken aidiyet duygusunun yitirilmesini beraberinde getirerek öğrencilerin eğitim sisteminin dışına itilmesine sebep olabilmektedir. Bu bakımdan bağlılığın yitirilmesi yabancılaşması artırabilmektedir. Yapılan çalışmada katılımcıların bağlılık düzeylerinin cinsiyet bazında puan ortalamaları kadın öğrencilerde 3.34 ± 0.35 , erkek öğrencilerde 3.35 ± 0.22 olarak bulunmuş aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Öğrencilerin okula bağlılığı konusunda yapılan bazı diğer çalışmalarda bizim bulgularımızın aksine cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmuştur. (McNeely, Nonnemaker ve Blum., 2002; Eith 2005; Can.2008; Yiğit,2010). Bunun sebebi olarak Can (2008) yaptığı çalışmasında aileler tarafından özellikle erkek çocuklara yüklenen güçlü, aktif ve özgür davranış kalıpları sebebiyle erkeklerin okul kurallarına uymakta zorluk çektiğinden kız öğrencilere göre okula bağlılık düzeylerinin düşük olabileceğini belirtmiştir. Bu konuda günümüzde

aileler tarafından özellikle çocuk yetiştirme konusunda kız-erkek ayrımının yapılmaması, her iki cinsinde aynı yetiştirme kalıplarıyla yetiştirilmesi bu çalışmada cinsiyete göre farkın bulunmamasının bir gerekçesi olarak düşünülmektedir.

Okulun sahip olduğu akademik başarı düzeyi, fiziksel imkânları, okul içi öğrenci -öğretmen ve yönetici iletişimi, okulda sunulan ders dışı etkinlikler gibi okullar arası farklılıklar bu okullarda eğitim gören öğrencilerin okula karşı olan bağlılık düzeyleri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmada katılımcıların okula bağlılık puan düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre yapılan incelenmesinde gruplar arasında gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir. Çalışmada Fen Lisesinde öğrenim gören (n:101) öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri $3.24 \pm 0,05$ olarak bulunmuş ve çalışma yapılan gruplar arasında en az bağlılık puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Okulun mevcut imkânları sorgulandığında okul binasının sadece dersliklerden ibaret olduğu herhangi bir sosyal etkinlik sahasının ve katılımının yok denecek kadar az olduğu, öğrencilerin yoğun bir şekilde üniversiteye hazırlık yaptıkları bunun içinde okulun sadece ders görülen bir ortam olduğu gözlemlenmiştir. Bunun da öğrencilerin okula olan bağlılık puanlarını etkilediği düşünülmektedir. Yapılan çalışmaya benzer konularda (Sarı, 2013; Cemalcılar, 2010) yapılan bazı diğer çalışmalarda da okulun mevcut imkânlarının öğrencilerin aidiyetleri üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Çalışmada öğrencilerin okullarda yapılan ders dışı spor etkinliklerine katılım durumuna göre yapılan değerlendirmede gruplar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Buna göre okulda yapılan ders dışı spor etkinliklerine hiç katılmayan (3.16 ± 0.31) grubun okula bağlılık düzeylerinin okulda yapılan spor etkinliklerine katılan gruplara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu tür etkinliklere katılım yılı arttıkça öğrencilerin bağlılık puan düzeylerinin de arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre okullarda yapılan ders dışı spor etkinlikleri öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini artırmada önemli bir etken olarak düşünülebilir.

Okullarda yapılan ders dışı etkinliklerin öğrencilerin okula bağlılığını artıran okul içi etmenler olarak düşünüldüğünde ve bununda okul yaşamını doğrudan etkileyen bir faktör olarak eğitim alanında öneminin giderek arttığı görülmektedir

(Çokluk-Bökeoğlu ve Yılmaz, 2007; Özdemir, 2012). Okul yaşamının öğrencilerin sosyal hayat içerisindeki yaşam kaliteleri üzerinde de etkiye sahip olduğu düşünülebilir. Bu nedenle okulların önemli bir görevi de öğrencilerin mutlu olabileceği ve doyum sağlayabilecekleri ortamlar sunabilmesi ve okul yaşam niteliğini artırabilmesidir. Öğrencilerin yaşadıkları okul doyum düzeyinin düşük olması eğitimde istenmeyen davranışlar olan okula yabancılaşma, derslere devamsızlık, okul terk ya da olumsuz olarak nitelendirilebilecek kimi davranışlar sergilemelerine yol açabilmektedir (Ainley, 1991). Bunu önlemenin en basit yollarından biri olarak okul içinde yapılacak etkinliklere ağırlık vererek, öğrencilerin okula ve eğitime karşı bağlılıklarını artırmak olabilir. Bu amaçla okullarda yapılan ders dışı etkinliklerin öğrenci bağlılık düzeyine etkisini incelediğimiz çalışmada görüldüğü üzere öğrencilerin bu tür etkinliklere katılımı ve katılım yılının artması öğrenci bağlılık düzeyini olumlu yönde etkilediği ve bu tür etkinliklerinin önemi bir kez daha vurgulamaktadır.

Bu bağlamda öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin artırılmasına yönelik çabaların, okullarda, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri üzerinde de bir etki göstermesi beklenebilir. Bu amaçla okulların başta fiziki koşullarının iyileştirilmesi, okul içi yönetsel uygulamaların öğrencileri koruyucu ve geliştirici bir nitelikte olmasının ve öğrenci bağlılığını artıracak önlemler alınması önerilebilir. Öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin tespitine yönelik yapılacak bu tür araştırmalar, istedik eğitimsel hedeflere ulaşmada kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Adelabu DD (2007): Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, 42(167), 525-538.
2. Anderman EM (2002): School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94, 795-809.
3. Arastaman G (2006). Ankara ili lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
4. Arastaman G (2009). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 102-112.

5. Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, ve ark. (2012): Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara.
6. Booker KC (2006): School belonging and the African American adolescent: What do we know and where should we go? *The High School Journal*, 89 (4).
7. Can S (2008). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
8. Cemalcılar Z (2010). Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*. 59 (2), 243-272 doi: 10.1111/j.1464-0597.2009.00389.x
9. Çokluk-Bökeoğlu Ö, Yılmaz K (2007). Üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 179-204.
10. Eith C (2005). Delinquency, schools, and the social bond. New York, LFB Scholarly Publishing LLC.
11. Furlong MJ, Christenson SL (2008): Engaging students at school and with learning: A relevant constructs for all students. *Psychology in the Schools*, 45(5), 365-368. doi: 10.1002/pits.20302
12. Goodenow C, Grady K (1992). The relationship of school belonging and friends values to academic motivation among urban adolescent students. *Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71
13. Juvonen J (2006): Sense of belonging, social bonds, and school functioning. In: Alexander, P., Winne, P. (Eds.), *Handbook of Educational Psychology*. second ed. Macmillan, New York, pp. 655-674.
14. Kalaycı H, Özdemir M (2013) Lise öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2): 293-315
15. Kuzu A (2013): Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
16. McNeely CA, Nonnemaker JM, Blum RW (2002). Promoting school connectedness: evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Journal of School Health*, 72, 138-146.
17. Nachmias CF, Nachmias D (1996): *Research Methods in the Social Sciences*. (5th Ed.). St. Martin's Press, New York.
18. Osterman KF (2000): Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70 (3), 323-367.
19. Önen E (2014): Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği: Türk ortaokul ve lise öğrencileri için uyarlama çalışması [Student Engagement Instrument: Adaptation study for Turkish secondary and high school students]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 221-234.
20. Özdemir M (2012). Üniversite öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının cinsiyet ve fakülte değişkenlerine göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 225-242.
21. Sarı M (2013). Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*. 13-1 s.147-160
22. Savi F (2011): Çocuk ve ergenler için okula Bağlanma ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 80-90.
23. Skinner E, Furrer C, Marchand G, et al (2008): Engagement and disaffection in the classroom: Part of a larger motivational dynamic? *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 765-781. doi:10.1037/a0012840
24. Somers CL, Gizzi TJ (2001): Predicting adolescents' risky behavior: The influence of future orientation, school involvement and school attachment. *Adoles and Family Health*, 2, 3-11.
- Yiğit S (2010). İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karacelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.